



ГАЗЕТА Выходзіць раз у тыдзень — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

ВОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬНА ВІЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „BAČKAUŠČYNA“ („VATERLAND“)

Herausgeber: Wladimir BORTNIK

Postadresse: Die Weissruthenische Zeitung „Bačkauščyna“ („Das Vaterland“), (13 b) München 19. Schliessfach 69.

Druck: „LOGOS“, Buchdruckerei u. Verl., G.m.b.H., München 19, Bothmerstr. 14
Ца на : Нямеччына: на год — 14,— м.; 6 м-цаў — 7,50 м.; 3 м-цы — 4,25 м
ЗША і Канада: на год — 8,— д.; 6 м-цаў — 4,50 д.; 3 м-цы — 2,50 д.; 1 нумар — 0,20 д.
Ангельшчына й Аўстралія: 39 шыл.; 21 шыл.; 12 шыл.; 1 шы.
Бельгія: 210 фр.; 120 фр.; 75 фр.; 5 фр.
Францыя: 800 фр.; 450 фр.; 250 фр.
20 фр.
Аргентына: 80 пэз.; 45 пэз.; 25 пэз.; 2 пэз.
Перасылка лётніцкай поштай аднаго нумару газеты каштуе дадаткова: у ЗША і Канаду — 40 фэнгаў (10 ам. цэнт.); у Аргентыну — 70 фэн. (17 ам. ц.); у Аўстралію — 90 фэн. (22 ам. ц.). Падвойныя нумары каштуюць падвойна.

Банковае konto: Zeitung „Bačkauščyna“,
Konto Nr. 357-125, Bay. Hypotheken- u. Wechselbank, München.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN
„LA PATRIE“

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
„DAS VATERLAND“

THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER
“THE FATHERLAND,”

№ 9 (395)

Нядзеля, 2 сакавіка 1958 г.

ГОД ВІДАНЬНЯ 12

Перагалапаваліся ў русыфікацыі

З матарыялаў беларускай савецкай прэсы, часта перадрукоўваных і камэнтаваных таксама на бачынах «Бацькаўшчыны», мы даведваемся, што ў БССР адбываецца сяньня цікавы працэс. З аднаго боку, дадзеныя савецкай прэсы пацвярджаюць аб шалёных тэмпах русыфікацыі, праводжанай партыйнымі й дзяржаўнымі дзейніцамі ў кожнай галіне культурнага й грамадзкага жыцця, з другога боку, мы даведваемся, што супраць гэтай абнагеляй русыфікатарскай акцыі, якая прыняла проста абсурдалыя формы, паднялася магутная хваля пратэсту сярод лепшае часткі беларускае інтэлігенцыі, галоўна студэнцтва й настаўніцтва.

Працэс русыфікацыі праводзіцца ў сяньняшнім маштабе бесперапынна ад 1933 году двума спосабамі: а) беспасярэдным і афіцыйным; б) пасярэдным і неафіцыйным.

Першы спосаб абапіраецца на сіле дзяржаўнага закону, як, прыкладам, славуэта «рэформа» беларускае граматыкі й правапісу з 1933 году, або афіцыйных партыйных дырэктываў, як, прыкладам, агульнаабавязваючая арыентацыя на «вялікі рускі народ», ягоную культуру й мову. Іншым «вымоўным прыкладам» гэтае абавязваючае арыентацыі на «вялікі рускі народ» можа быць афіцыйная савецкая гісторыяграфія, якая факт захопу Беларусі царскай Расеяй у канцы XVIII стагоддзя рэсцэньюе, як «дабравольнае ўз'яднаньне» беларускага народу з «адзінароўным» рускім народам, а русыфікатарскую палітыку ўлучна з забаронай публічнага ўжывання беларускае мовы й беларускага друку, як зьявішча, для беларускага народу выдатна пазытыўнае й прагрэсыўнае.

Другі спосаб — пасярэднай русыфікацыі быў у сваіх выніках яшчэ страшнейшым. Партыйныя й ўрадавыя дзейнікі, з аднаго боку, дэклямавалі аб свабодным і буйным разьвіцці беларускай культуры, «нацыянальнай па форме й сацыялістычнай паводля зьместу», але з другога боку, крыва глядзелі на маніфэставаньне навет гэтай «нацыянальнай формы», а больш станоўкі яе абароньнікаў нярэдка абвінавачвалі ў «буржуазным нацыяналізьме» і ў сьвядомым прадоўжваньні нацдэмаўскіх традыцыяў.

На пацьверджаньне вышэй сказанага прывяду два характэрныя прыклады із савецкае практыкі.

Будучы ў Заходняй Беларусі настаўнікам беларускай мовы ў сярэдняй школе ў 1940 годзе, я ня толькі на лекцыях, але і ў настаўніцкім пакоі і ўсюды заўсёды гаварыў толькі пабеларуску з настаўнікамі і наагул людзьмі, што было прыслална з Усходняй Беларусі, якія, як правіла, паслугоўваліся вылучна расейскай мовай. Дырэктар гэтай школы, сябра партыі, але па нацыянальнасьці Беларус, аднойчы зьлічва мне парадзіў перайсьці ня толькі ў афіцыйных, але і ў прыватных гутарках на расейскую мову, бо паслугоўваньне вылучна беларускай мовай можа быць уважанае за наўмыснае дэманстраваньне беларускага нацыяналізму.

Другі прыклад: Вясной 1941 году мне давялося першы раз бываць у Менску, куды я быў накіраваны на тыднёвы курс для настаўнікаў беларускай і расейскай мовы. Будучы аднойчы на спектаклі ў Беларускай дзяржаўным тэатры оперы й балету, я ўвесь час прывітаў у таварыстве аднаго настаўніка беларускае мовы з Мозыра. Калі той падчас перапынку запытаў мяне, як мне падабаецца Менск, я адказаў, што ўсё тут добра, за выняткам таго, што я ў сталіцы Беларускай ССР зусім ня чую беларускае мовы. Мой субсэднік спадохана агляньюўся, ці хто-небудзь нас не падслухоўвае, і нядвузначна прашаптаў: «Я Вам ня раджу падыймаць такіх пытаньняў».

Гэтыя два прыклады, а іх можна множыць бязь ліку, дакладна паказваюць, якая жаклівая была атмасфэра скрытага тэрору, накіраванага на выкараненьне зь беларускіх асяродзьдзяў усяго беларускага. Гэта таксама паказвае, што абьякавыя й грэблівія дачыненні беларускага інтэлігента да ўсяго беларускага, у тым ліку й ўніканьне ўжываньня беларускае мовы, уважалася за адну зь істотных азнакаў ягонае ляльнасьці.

Але, апрача гэтага пасярэдняга націску, партыйныя й ўрадавыя дзейнікі стваралі спецыяльныя ўмовы жыцця й працы, пры якіх русыфікацыя становілася неабходнай. Гэтак урадаваньне ў розных установах вылося вылучна парасейску, у намінальна беларускіх вышэйшых і сярэдніх школах навучаньня праводзілася вылучна ў расейскай мове, беларускі кніжны рынак быў завалены літаратурай у расейскай мове, а выданьні ў беларускай мове выходзілі недарэчна малымі тыражамі, што навет у цэнтральных кнігарнях Беларусі часта не было купіць патрэбную беларускую кнігу.

Такі стан рэчаў прывёў да таго, што афіцыйныя партыйныя заявы аб буйным разьвіцці беларускай культуры й аб неабмежаваных правах беларускае мовы, як галоўнай мовы дзяржаўнай, у практыцы аказваліся пустым гукам. Дзеля прыкладу, можна прывесці цьверджаньне кнігі «Культурное строительство СССР», выдадзенай у 1956 годзе. Там гаворыцца, што ў 1955-56 навукальным годзе 95% школаў у БССР праводзіла навучаньне ў беларускай мове, а толькі 5% у мове расейскай. У запраўднасьці-ж гэтыя сьцудносьні лікаў былі адваротныя.

Гэтак ворган Міністэрства асьветы БССР «Настаўніцкая Газэта» (№ 4 за 14. 1. 1958) уважае «за асабліва характэрнае для гарадзкіх школ, дзе выкладаньне ў беларускіх школах вядзецца поўнасьцю на рускай мове». Але такое зьявішча ня толькі ў горадзе, але й на вёсцы. «Літаратура і Мастацтва» (№ 3 за 8. 1. 1958) паведамляе, што ў вылучна сельскім Крупскім раёне Меншчыны «налічваецца 79 школ зь беларускай мовай навучаньня, дзе працуе вялікая армія настаўнікаў з сярэдняй і вышэйшай адукацыяй. Аднак пераважная частка настаўнікаў урокі (г. зн. лекцыі Рэд.) праводзіць на рускай мове».

Вышэй прыведзеныя факты выразна даводзяць, што разрэклімаваная балшавіцкая нацыянальная палітыка, як «адзіна правільная» і «адзіна справядлівая», зайшла ў сьляпы завулак. Насельніцтва Беларусі пабачыла на навочных фактах і прыкладах увесь хвалыш і абман гэтае палітыкі, якой словы рэзка разьмінаюцца з уложаным у іх зьместам.

Студэнт аддзелу журналістыкі Беларускага Дзяржаўнага Унівэрсытэту Барыс Сачанка на бачынах «Літаратуры і Мастацтва» (№ 99 за 14. 12. 1957), сьцьвердзіўшы на прыкладах нячужавы зьдэк над беларускай мовай у БССР, выступіў у яе абароне і паклікаўся пры гэтым на словы самога Леніна, выказаныя ім калісьці ў справе украінскае мовы. Ленін пісаў: «Сябры РКП на тэрыторыі Украіны павінны на справе праводзіць права працоўных мас вучыцца і гаварыць ува ўсіх савецкіх установах на роднай мове, усяляк процідейніваючы русыфікатарскім спосабам адцяньніць украінскую мову на другі пляч». Зацвятаўшы гэныя словы Леніна, Сачанка станоўка дамагаецца: «Гэтае ланінскае палажэньне поўнасьцю адносіцца і да нашай беларускай мовы».

(Заканчэньне на 2-ой бачыне)

Чарговая рэагіблітацыя беларускіх пісьменьнікаў

Як паведамляе «Літаратура і Мастацтва» ў нумары 14 за 15 лютага сёлета, нядаўна адбытым паседжаньні прэзыдыўнаму Саюзу пісьменьнікаў БССР разьлідалася справа выданьня твораў калісьці зьліквідаваных балшавікамі беларускіх пісьменьнікаў. Газэта падае далёка:

«Прэзыдыюм прыняў пастанову аб выданьні ў 1959 годзе зборнікаў твораў драматурга Уладзіслава Галубка і празаіка Міхася Зарэцкага. Вырашана таксама прасць адпаведныя ворганы аб выданьні ў 1959 годзе твораў пісьменьніка Максіма Гарэцкага. Выдавецтву прапанавана таксама ўключыць у плян выданьня на 1959 г. кнігі паэта Уладзімера Дубоўкі, пісьменьнікаў Камянецкага і Міхайлава.

Пачынаючы ад 1956 году, было «рэагіблітавана» вышш двух дзясяткаў беларускіх паэтаў і пісьменьнікаў, якія калісьці былі выкінутыя зь літаратуры й

замучаныя або высланыя ў Сібір ці ў запальную поўнач. Тыя з рэагіблітаваных, што засталіся пры жыцці, былі вернутыя ў БССР і цяпер прыймаюць актыўны ўдзел у беларускім літаратурным руху. У канцы мінулага году быў рэагіблітаваны ўспомнены вышэй Уладзіслаў Галубок. Як відаць з вышэй пададзенай пастановы прэзыдыўнаму Саюзу пісьменьнікаў БССР, цяпер рэагіблітаваны і шырака ведамы калісьці пісьменьнік Міхась Зарэцкі, сканфіскаваны ў самым пачатку раман якога «Крывічы» быў магутным пратэстам супраць русыфікацыі ў Беларусі.

Што-ж датычыцца вышэй успомненых пісьменьнікаў Максіма Гарэцкага і Уладзімера Дубоўкі, дык як відаць із словаў «Літаратуры і Мастацтва» — «прасць адпаведныя ворганы» і «прапанавана таксама ўключыць у плян выданьня», яшчэ толькі робяцца захады дзеля іхнае рэагіблітацыі.

таму што «новых арыгінальных твораў нашы кампазытары не стварылі».

4. Старшы педагог Беларускай Дзяржаўнай Консэрваторыі піша: «Маладыя музыканты амаль ня выконваюць твораў беларускіх кампазытараў... Самі педагогі мала ўключаюць у навукальныя пляны беларускіх твораў». Затое на ўрачыстым святачным вечары, як кажа адзін із студэнтаў, хораша прагучэлі «Дубінушка» Рымскага-Карсакава і «Эй, ухнем!» Глазунова.

5. Рэспубліканскі дом народнай творчасці выдаў кніжку рэпэртуару для мастацкай самадзейнасьці. Беларускія матарыялаў там амаль што ня было, бо зборнік надрукаваны ў расейскай мове.

6. На выпускных дыплёмных працах-спектаклях Тэатральна-мастацкага Інстытуту БССР галоўным заданьнем было выкананьне сцэны з п'есы «Апошнія» М. Горкага.

7. Працы беларускіх мастакоў, пасланыя на ўсесаюзную выставку ў Маскву, паводля заявы «Зьвязды» сьветлілі «абвернасьці... выдатным традыцыям вялікага рускага выяўленчага мастацтва».

8. Як паведамляе кіраўніцтва народнага аркестру, у Саюзе кампазытараў БССР незарганізаванае вывучэньне кампазытарамі народнай творчасці. Для аркестру беларускія кампазытары нічога ня пішуць.

9. У вапощі двух выпусках кінавытворчасці студыі «Беларусьфільм» («Палеская легенда», «Нашы суседзі») галоўныя ролі, як і раней, выконвалі артысты з Масквы й Ленінграду.

10. На ўсесаюзным фестывалю тэатраў, прысьвечаным 40-ой гадавіне Кастрычніка, Беларускае тэатр імя Янкі Купалы — вядучы тэатр БССР — галоўным паказам даў п'есу расейскага савецкага драматурга Каплера «Навальнічны год» (другая была п'еса бразылійскага драматурга «Ліса і вінаград»). Журы фестывалю запеміла: «Гэтакі ведамы калектыў, як Беларускае тэатр імя Янкі Купалы, не падрыхтаваў да фестывалю аніводнага спектаклю на аснове нацыянальнай драматургіі».

Ці-ж ня правільна кажа беларускі паэта Грахоўскі:

«Ідуць сябры калёнаю адзінай,
Трымаючы раўнаньне на Маскву?»

Як не пагадзіцца з гэтымі «мудрымі» словамі, толькі, вось, мімаволі пытаньне навязваецца: Ну, а як-жа з тою сувэрэннаа дзяржаваа, роўнай сярод роўных, аб якой з гэтымі патасам пісалі «Известия» ў кастрычніцкія дні? Дзе-ж такі тая Беларусь?

белючыя й трывожныя сяньня месца на нашай плянэце ў большай або меншай меры радзіліся й трываюць па знакам нацыянальнага пытаньня. Падзееньня прыклады — ня ўсе (у гістарычным разрэзе іх наагул цяжка ўсе пералічыць). Але крыху падумаўшы над пералічанымі тут, неглыня ня прыйсьці д перакананьня, што ўсе яны паўсталі прычыны адсутнасьці ў тэорыі агульна прынятых маральных нормаў, а ў правіты дакладна сфармуляваных, абавязуючых і справядлівых міжнародных прынцыпаў у нацыянальным пытаньні.

Былі нацыянальныя ідэі ў Француска рэвалюцыі, была Атыянтычная Карта існуе Карта Задзіночаных Нацыяў, аднак гэтага не хапае, каб справядліва разьвязаць нацыянальныя канфлікты. Нацыянальныя праблемы існуюць і паўстаюць із такой сілай, што зацямяюць сабой, здавалася-б, больш жыццёва важных, сацыяльных й эканамічных інтэресы. У Угоршчыне і камуністыя недабіткі буржуазіі разам пайшлі на барыкады супраць савецкіх танкаў за... нацыянальную незалежнасьць ад Масквы. У Альжыры нацыяналістыя разам з камуністымі змагаюцца супраць Французаў за... нацыянальную незалежнасьць. Палякі згадзіліся далей цягнуць камуністычны рэжым узамем за невялікія правы на нацыянальнае самакіраўніцтва. У Інданэзіі камуністычна інфільтрацыя выкарыстоўвае нацыянальныя пачуцьці насельніцтва супраць Захаду. У Беларусі і іншых нерасейскіх савецкіх рэспубліках, дзе ўзаконена русыфікацыя, расейскі імперыялізм шавінізм пагражае існаваньню народаў як нацыяў, супраціў балшавіцкай сыстэме выражаецца ў першую чаргу выступленьнямі ў забарону ішчанах на нацыянальных асаблівасьцях гэтых народаў. Навет тут перад нацыянальна справай адыходзяць на задні пляч такі жудасны савецкай рэжымнасьці, як жабы рацкае жываценьне ў калгасным прыгоне.

Вялікай міжнароднай праблемай зьяўляецца Нямеччына, Карэя, Інданэзія Чаму? Таму, што тут паруханае адно натуральных правоў калжнага народу н сваю тэрытарыяльную й нацыянальную аднасьць і сувэрэннасьць.

Чаму да гэтага часу праблема нацыянальнасьці зьяўляецца настолькі вострай і зь няслабучай сілай стаўляе свет перад новымі камплікацыямі? Можна яна сама па сабе зьяўляецца нейкім злом, якое толькі для таго і створана каб прыносіць чалавечтву ўсё новыя клопаты? Ёсьць такія, якіх адно слова «нацыяналізм» «нацыяналістыя», «нацыянальнае пытаньне», «нацыянальнае незалежнасьць» прыводзяць у шал...

Для нас гэтыя паняцці, у тым сэнсе, у якім мы іх разглядаем, выражаюць толькі легітымную абарону нацыянальных правоў загрозжаных народаў ад каланіялізму, імперыялізму, сьляпога нацыяналізму й шавінізму з боку агрэсараў і панявольнікаў. Кіруючыя пласты некаторых народаў ня могуць выйсці з палону хвалішчывых уяўленьняў аб сваёй уласнай велічы, аб нейкіх надзвычайных місіях, якія ім быццам лёсам даручана здзяйсньваць у дачыненні да іншых народаў (навейшымі прыкладамі гэтага быў нацыяналі-сацыялізм дь ўсё той-жа «старшій русскій брат») Яны ня хочуць зрачыся панавааньня над іншымі, не жадаюць прызнаць, раўнапраўнасьці ўсіх народаў і згадзіцца на справядлівае, вырашэньне, нацыянальнае пытаньня. Таму нацыянальная праблема была свой пачатак не ад тых, хто бароніцца, а ад тых, хто наступае, не ад тых, хто вызваляецца, а ад тых, хто панявольвае. Не заўсёды гэта разумець або хочучь разумець тыя, што забіраюць голас у «нацыянальным пытаньні».

М. Куліковіч (Заканчэньне на 2-ой бачыне)

Перагалапаваліся ў русыфікацыі

(Заканчэньне зь 1-ай бачыны)

Гэты «бунт» супраць ашуканскага ажыццяўленьня г. зьв. ленінскай нацыянальнай палітыкі, пад сьлённым прыкрысьцём якой праводзіцца ўсякімі спосабамі палёнаў русыфікацыя, сяньня ахапіў шырокія масы беларускай савецкай інтэлігенцыі ў БССР. Аўтары шматлікіх выступленьняў у беларускай савецкай прэсе ў гэтай справе, цытуючы выказваньні Леніна ды іншых аўтарытэтных дзяінак і паклікаючыся на розныя партыйныя дырэктывы, гарантуючы правы еларускай мовы й беларускай культуры, амаль аднагодна сьцьвярджаюць, што ўсе гэтыя словы засталіся толькі лозамі, а сама жыцьцёвая практыка ім зьезка пярэчыць.

Многія сымптомы паказваюць на тое, што й партыйныя дзейнікі пабачылі, што ны лішне загалапаваліся ў русыфікацарскай акцыі і тым самым, перавыкаіаўшы плян на адрэзку практычнае рэйнасьці, аслабілі ў вачох беларускага народу тэарэтычную вартасьць сваіх нацыянальных лёзунгаў.

Гэтым і можна вытлумачыць рэдкае ў Савецкім Саюзе зьявішча, што партыя ыла змушаная талераваць масавыя вытупленьні беларускае савецкае прэсы супраць русыфікатарскага шалу, заініцыяванага й праводжанага раней пад іцкам тэй-жа партыі. Гэтым тлумачыцца так-жа й выступленьні адказных партыйных кіраўнікоў супраць існуючай практыкі ў галіне нацыянальнай палітысі. Гэтак сакратар Маладзечынскага абкому партыі Н. Южык адкрыта, выказаў зьвэ абурэньне, што ў цэнтральных беларускіх магізыхнах Менску нельга знаіцьці ніводнай грамафоннай кружэлкаі Беларускай музыкі (гл. «Літаратура і Мастацтва», за 2. 11. 1957). Партыйныя дзейнікі самі пераканаліся, што ў шалёнай русыфікатарскай акцыі яны перацягнулі струну і што гэта б'е па іх самых.

Такім чынам адной з найважнейшых праблемаў, сяньня актуальных у Беларусі, зьяўляецца ўзноў нацыянальная праблема. Аб ейнай вялікай патэнцыяльнай сіле найлепей сьвечыць факт, што аб ей сяньня гаворыцца сьмела й адкрыта, як аб важным і неразвязным жыцьцёвым пытаньні.

На маргінэсе ўсяго вышэй сказанага

варта кортка спыніцца над пытаньнем, як разглядаюць нацыянальную праблему паняволеньх балышавізмам нерасейскіх народаў тыя прыватныя дзейнікі Захаду, якія стараюцца фармаваць заходнюю палітыку ў дачыненьні да падсавецкага Ўсходу або бяруць на сябе ролю палітычных апакуноў эміграцыяў з Савецкага Саюзу.

Гэтаму пытаньню мы ў свой час шмат прысьвячалі ўвагі і сьцьвярджалі, што амаль усе гэнны дзейнікі з розных тактычных меркаваньняў баіліся, як агню, ставіць на парадку дня нацыянальнае пытаньне паняволеньх народаў, а калі яго і ставілі, дык намагаліся выкрывіць ягоны запраўдны сэнс ды зьменшыць ягоную ўдзельную вагу ў сьме ўсіх іншых фактараў, накіраваных супраць балышавізму. Прыкладам, усе заходнія радыястанцыі, што прамаўляюць да народаў Савецкага Саюзу, стараюцца, як мага, выкінуць із свайго арсеналу антыбалышавіцкіх прапагандовых сяродкаў адзін з наймагутнейшых — нацыянальную праблему нерасейскіх народаў СССР. Гэтыя радыястанцыі й наагул уся г. зьв. антыбалышавіцкая прапаганда ўспомненых дзейнікаў баіцца, як агню, аднаго толькі слова «русыфікацыя», тады калі ў самым Савецкім Саюзе гаварыць аб гэтым сяньня ўжо не баіцца. Праўда, часамі на нацыянальныя тэмы сёе-тое гаворыцца, але ніколі на поўны голас. Успомненыя радыястанцыі, калі й прапуюцца ў этар што-небудзь аб савецкай нацыянальнай палітыцы або аб нацыянальным супраціве народаў СССР, дык робяць гэта ў такой злагоджанай, завуляванай і няпоўнай форме, што іхны голас у ніякім выпадку не раскрывае ўсёй жахлівай праўды.

Гэтак было раней, гэтак асталося й сяньня. Таму сам сабой напрашваецца парадакальны ў сваёй істоце, але праўдзівы вывад. Сяньня самі паняволенья народы маюць часамі ня меншыя магчымасьці гаварыць аб нацыянальным зьезьку над імі, чымся робяць гэта тыя заходнія дзейнікі, якія ўзялі сабе за заданьне панамаць вызвольным імкненьням паняволеньх народаў.

Ст. Крушыніч

Адна з важнейшых міжнародных...

(Заканчэньне зь 1-ай бач.)

Падкрэсьліўшы сілы нацыянальных ідэяў, іхні ўнівэрсальны характар і прычыны, якія іх выклікаюць, мы заяўляем, што мы добра ўсьведамляем і ўсе іхнія адцені, і розьніцы тых абставінаў, у якіх гэтыя ідэі праяўляюцца ды шукаюць свайго задавальненьня. Мы добра разумеем, што імперыялізм заходніх дзяржаваў, які, дарэчы, ужо адыходзіць у мінулае, часамі меў навет дадатні ўплыў на разьвіцьцё некаторых каланіяльных народаў, якія нарадка знаходзіліся на ступені разьвіцця каменнай эры. Мы разумеем, што без уплыву цывілізацыі заходніх каланіялістаў, некаторыя народы, якія сяньня сталіся самастойнымі нацыямі, самі-б да гэтага не

дарасьлі. З другога боку мы ня толькі разумеем, але й перасьцерагаем перад тым, што на сусьветнай арэне і далей расстаўляе свае сеткі мэдронізаваны інтэрнацыянальнымі пралетарскімі ідэямі брутальны расейскі імперыялізм і шавінізм, які здольны на працягу некалькіх дзён фізычна зьнішчыць цэлыя меншыя народы ды плянава дэнацыяналізаваць народы вялікія, старыя й культурныя. Нам здаецца горш чым скромнасьцяй тое, што адказныя палітычныя дзейнікі Захаду, быццам адчуваюць нейкую салідарнасьць з кожным імперыялістам, пасыўна прыглядаюцца да таго, як назьбіраныя пакальнямі вялікія культурныя вартасьці іншых народаў

У «Літаратуры і мастацтве» за 22 студзеня г. г. прафэсар І. Лушчыцкі зьмясьціў артыкул з нагоды 120-годзьдзя з дня народзінаў Кастуся Каліноўскага, даўшы яму заглавак: «Выдатны рэвалюцыянэр-дэмакрат». Заданьнем гэтага артыкулу, як зазначыў сам аўтар, павінна было быць насыьтленьне паглядаў Каліноўскага ў нацыянальным пытаньні, закранаючы гэтым самым беларускае нацыянальнае пытаньне наагул.

Тэма ўдзячная й патрэбная, бяда толькі ў тым, што аўтар падышоў да яе з балышавіцка-расейскага гледзішча, зьняважаючы гэтым самым і Кастуся Каліноўскага, і беларускі народ, накідаючы яму «руское едино-неделимое». Інакш кажучы, аўтар выходзіць зь нічым неабаснованага запазычанага савецка-расейскага выснаву, што Кастусь Каліноўскі ажыццяўляў толькі ідэі расейскіх рэвалюцыянэр-дэмакратаў; спаўняючы волю свайго народу, стаў за непадзельнае адзінства беларускага й расейскага народаў; змагаўся супраць пасяганьняў Польшчы на Беларусь і г. д.

Прафэсар Лушчыцкі найперш высоўвае тэзу, што ідэя нацыянальна-вызвольнага руху Каліноўскага была накінута «польскімі буржуазна-памешчыцкімі нацыяналістамі» і «памешчыцка-дваранскімі вялікарасейскімі шавіністамі». Першыя зь іх быццам стваралі «легэнду» пра тое, што Каліноўскі з сваімі прыхільнікамі жадаў парваць усялякія зносіны з польскім нацыянальна-вызвольным рухам і весці незалежную ад Польскага Часовага Народнага Ўраду барацьбу з царызмам і абшарнікамі за ўтварэньне самастойнай летувіска-беларускай дзяржавы», другія — «распаў-

рабуюцца і ўпень вынішчаюцца суседзямі. Мала таго, з боку некаторых поўафіцыйных заходніх колаў знаходзіць пратэктую і падтрымку розная эміграцыйная імперыялістычная рэакцыя, розныя адзінадзялімаўскія фашыстоўскія арганізацыі ды зборьшчы рэнэгатаў. Як зразумець такую тактыку змаганьня з балышавізмам на фоне ўзрастаючага руху за нацыянальнае вызваленьне.

Тыя, што стаўляюць сабе за мэту стварыць новы лепшы сьвет, павінны ўсьведамляць, што ўсякая свабода, дэмакратыя й сацыяльная справядлівасьць будзе фігураваць толькі на паперы, пакуль адзін народ будзе сядзець на карку іншага, яго паніжаць і зьдэквацца над ягонымі нацыянальнымі пацупцыямі. Такое палажэньне тым больш не забясьпечыць міру на зямлі.

Нацыянальнае пытаньне — адно з важнейшых пытаньняў нашага часу. Яно чакае свайго справядлівага міжнароднага вырашэньня.

У дачыненнях да падкамаўністычных народаў мы чуюмся ў вабавязку падчыркнуч, што калі сяньня, у сілу йснаваньня й наступу расейска-балышавіцкага імперыялізму, нельга яшчэ нацыянальнага пытаньня справядліва вырашыць тут на практыцы, то Захад павінен заняць выразнае, нядвузначнае й справядлівае становішча ў гэтым пытаньні ў прышчыпе, калі хоча мець посьпех у змаганьні з камунізмам.

Ю. Дубовік

суджвалі нябывальшчыну аб тым, што Каліноўскі — польскі рэвалюцыянэр, які змагаўся за нацыянальнае вызваленьне Польшчы, за адзьзяленьне Беларусі й Летуву ад Расеі і ўтварэньне самастойнай летувіска-беларускай дзяржавы ў складзе польскай фэдэрацыі. Гэтую ідэю-«легэнду» падхапілі «нянавісьнікі ўсяго перадавога расейскага» — беларускія «буржуазныя нацыяналістыя», якія, «хвалышучы» ідэюную спадчыну Каліноўскага, прыпісалі апошньому «папрабаваньне аб стварэньні незалежнай беларуска-летувіскай дзяржавы ў адрыве ад Расеі». Зграшылі навет у гэтым пытаньні, заўважае прафэсар, і аўтары падручніка «Гісторыя СССР», які быў выданы пад рэдакцыяй М. В. Нечкінай. Ніякай яны таксама пайшлі сьлядамі беларускіх «буржуазных нацыяналістаў», сьцьвярджаючы, што «Чырвоны жонд» Каліноўскага «папрабаваў радыкальнага вырашэньня сялянскага пытаньня... і стварэньня асобнай летувіска-беларускай рэспублікі». Гэта выдумка, — упэўнена сьцьвярджае прафэсар Лушчыцкі, — бо ні ў вадным выступленьні Каліноўскага няма навет і намёку на неабходнасьць стварэньня самастойнай летувіска-беларускай дзяржавы».

На чым-жа, папытаемя, прафэсар Лушчыцкі асноўвае свой вывад? На тростым адмаўленьні сьветчанняў сучаснікаў Каліноўскага, таму толькі, што яны былі польскімі й расейскімі «нацыяналістамі» й «шавіністамі», ці запраўды на выказваньнях самога Каліноўскага?

Прызнаючы, што ўсё-ж Каліноўскі ў практычнай сваёй дзейнасьці папрабаваў самастойнасьці й незалежнасьці сялянскага паўстаньня ў Беларусі й Летуве ад польскага кіраўніцтва нацыянальна-вызвольным рухам, прафэсар Лушчыцкі бачыць у гэтым «папрабаваньні» Каліноўскага толькі прызнак тактычнае акцыі (зьявязанай з чым?). Аказваецца, такім чынам, што Каліноўскі ня меў ніякае палітычнае й нацыянальнае думкі, ён зусім ня выступаў у вабронне сялянства, як ня выступаў ні супраць «маскалёў», ні супраць «папоў» (Палякаў). Ён быў быццам проста авантурнікам, зайбонам збуджаных ім да паўстаньня сялянаў.

Быў такім Каліноўскі? Праўда, Каліноўскі не пакінуў нам ні працы зь гісторыі Беларусі ні трактату пра дзяржаўнае ўпарадкаваньне, пра імкненьні й узаемадачыненьні народаў, каб гэтым самым даць магчымасьць сучасным гісторыкам разжаваць да тонкасьцяў ягоных ідэі. У выдэванай ім «Мужыцкай праўдзе», якая была прызначана вылучна для сялянства, ён ня мог займацца чыста тэарэтычнымі разважаньнямі, выкладаць тэорыю гаспадарства ці гісторычна абгрунтаваньне шлях да незалежнасьці беларускага народу. Гэта добра ведае і сам прафэсар Лушчыцкі. Аднак сумленны гісторык і ў прастай мове «Мужыцкай праўды» можа адшукать, побач з сацыяльнай праблемай сялянства, выкрышталізаванае палітычнае становішча й погляды Каліноўскага ў нацыянальным пытаньні. Каліноўскі заўсёды зьяўраецца да «мужыка», да народу (ня ў тым сэнсье, што ён толькі

«мужыка» лічыў народам, але ў тым, што ў часы Каліноўскага беларускім народам у запраўднасьці толькі і застаўся гэты беларускі «мужык», бо беларуская шляхта або была палкам спалачаная й зрусыфікаваная, або была выкінута за межы Бацькаўшчыны), рэзка супрацьстаўлячы яму «пана», г. зьн. Палякаў, і «маскаля», г. зьн. Расейцаў. Гэтыя два «выбраньня» народы былі гаспадарамі беларускае зямлі, якія ўзаемна калечылі беларускі народ, нішчычы яго нацыянальна і эканамічна, ці ўстаўляючы яму «панскі» ці «істинно руский» дух.

«Паны й маскалі — вашае няшчасьце», — паўтараў праз кажны радок і ў кожным нумары «Мужыцкай праўды» Кастусь Каліноўскі, дадаючы пры гэтым, што ў далэзны момэнт першым ворагам беларускага народу ёсьць «маскаля», які трымае ў сваіх руках ня толькі Беларусь, але й Польшчу. «Ваяуй, народзе, — заклікае Кастусь Каліноўскі зь цямніцы, — за сваё чалавечэе і народнае права, за веру, за зямлю сваю родную. Бо я гавару Табе спадшыбеніцы, народзе, што толькі тады будзеш жыць шчасьліва, калі над Табой Маскаля больш ня будзе». Ці гэта ня выкрышталізаваньня пагляды Каліноўскага ў нацыянальным пытаньні й ягонае палітычнае крэдо? Не! — упіраецца прафэсар Лушчыцкі, хоць і не адкідае аўтэнтычнасьці «Мужыцкай праўды» і лістоў Каліноўскага, напісаных да народу перад сьмерцай. Для гэтага прафэсара больш важней жадаваньні Расейцаў, чымся гэтыя гістарычныя дакуманты Каліноўскага.

Паставіўшы пытаньне «што азначала ў той час для Беларусі незалежнасьць», аўтар дае наступнае сьмеху годнае паясьненьне: «Папрабаваньне аб стварэньні ў той час незалежнай летувіска-беларускай дзяржавы было рэакцыйным лёзунгам, бо яно азначала-б утварэньне гэтай дзяржавы ў адрыве ад Расеі. А адарваць Беларусь і Летуву ад Расеі азначала аддаць яе памешчыцкай Польшчы».

Як бачым, наш прафэсар не прапусьціў, здаецца, ніводнай лекцыі «палітычна-грамадзкага» ўздаваньня. прачытаў і перачытаў вельмі шмат «навуковых» працаў пра «зdraдніцкую» дзейнасьць нацыянальнага героя народаў Паўночнага Каўказу Шаміля, як гэты «прадаваў інтарэсы народаў Каўказу «культурна адсталай» Турцыі, прачытаў, відаць, таксама і «Історию Польши», у якой таксама запэўнівалася, што адарваць Польшчу ад Расеі азначала-б піхнуць яе ў рукі Нямецчыны, таксама быццам менш культурнай, чымся Расея.

Шкада аднак, калі наш прафэсар не разумее прастай рэчы, а пайменна, што на зямлі мае права жыць ня толькі расейскі народ, што незалежнікі імкненьні народаў не абавязкава павінны быць апрабаваны расейскім народам, і што падобныя імкненьні не азначаюць абавязковага выбару другога панявольніка.

Тым больш шкада, што ён, узалежніваючы лёс беларускага народу вылучна

(Заканчэньне на 3-й бачыне)

Творы Максіма Багдановіча

22)

V

— Што за шум у бары учыніўся?
— А камарык там з дуба зваліўся.
Грымнуў ён на зямлю з высакосьці
І пабіў-паламаў сабе косьці.
Цесьлі дошкі з дубоў пілавалі,
Габлявалі, труну змайстравалі,
Ўсю чырвонай кітайкай аббілі,
Стужкай чорнай з краёў адтачылі.
Гэй, кладуць камара ў дамавіну,
Зазываюць сяброў і радзінку.
Камару над труной затрубілі,
Сьветлячкі лепш за зорак сьвяцілі.
— «Вы паціху, музыкі, заграйце,
Маё сэрца у край не ўражайце!»
Горка мушка-ўдава галасіла,
Борздай сьмерці у Бога прасіла:
«Мой мужчок, мой камарочак,
Ты падай мне з труны галасочак.
Ах, ніхто над табой не заплача,
Толькі хмарачка дробнымі дажджамі,
Толькі мушачка горкімі сьлязамі».
Палажылі дамоўку на мары,
Панясьлі праз лугі ды папары.
Ля дарогі магілу капалі
І у ёй камара пахавалі,
У сырую зямельку зарылі,
Зьверху насып вялікі зрабілі.
Людзі добрыя шляхамі мінаюць,
Шпакі нізка здымаюць, пытаюць:
— «Ня іначай, вяльможны вандроўнік, —
Генэрал, ці маёр, ці палкоўнік?»

— «Не ляжыць тут камар-камарочак,
У каторага з локаць насочак».

1915—1916

ЛЯВОНІХА

Ах, Лявоніха, Лявоніха мая!
Спамяну цябе ласкавым словам я, —
Чорны пух тваіх загнутых брывянят,
Вочы яркія, вясёлы іх пагляд;
Спамяну тваю рухавую пастаць,
Спамяну, як ты умела цалаваць.

Ой, Лявоніха, Лявоніха мая!
Ты пляла галасней за салаўя,
Ты была заўсёды першай у танку --
І ў «Мяцеліцы», і ў «Юрку», і ў «Бычку»;
А калі ты жаці станеш свой загон,
Аж дзівуецца нядбаліца Лявон.

Ой, Лявоніха, Лявоніха мая!
У цябе палова вёскі кумаўя.
Знала ты, як запрасіць, пачаставаць,
І дарэчы слова добрае сказаць,
І разважаць, і у смутку зьвесляціць,
А часамі — і да сэрца прытуліць.

Ой, Лявоніха, Лявоніха мая!
Дай-жа Бог табе даўжэйшага жыцьця,
Дай на сьвеце сумным радасна пражыцьце,
Усіх вакол, як вясёліла, вяселяці.
Хай ніколі не забуду цябе я.
Ой, Лявоніха, Лявоніха мая!

СЬКІРПУСА

Ой, пайшла сабе Ськірпуса на кірмаш,
Паглядзець, ці селязенькаў нямаш, —
Мо варона, мо сава,
Мо Ськірпусенка ўдава.
Прадала яна кая,
Ўтаргавала селязьня,
Селязенька чубаценькага,
Маладога, зухаваченькага.
Пакупіўшы селязьня,
Мела клопату штаднэ:
Селязенька умываецца,
Сам на вулку узіраецца;
Узіраецца на вулчак,
Ці ня ўбачыць тую вутачку.
Селязенька — Івашка,
Ён цалуецца з Наташчакай.

1916

БЯСЭДНАЯ

А чалом, чалом, мае госьцікі,
Ды зьбірайцеся на бясэдачку,
На бясэдачку ў хату новую,
У хату новую — сасновую,
Ды за столікі кляновыя,
За абрускі бялёвыя, —
Ой, бялёвыя-саматканыя,
У вузоры вышываныя.
Вышывала я у сем шаўкоў,
Вышывала каршуновы суд.
Ён суды дае — перасуд бярэ:
З большых птушак — хоць па перырку,
А з драбнейшых — дык і цэлы хвост.



Памёр ксёндз Др. Язэп Рэшэц



15 лютага сёлета памёр у Чыкаго (ЗША) ксёндз доктар Язэп Рэшэц, ведамы беларускі рэлігійны й грамадзкі дзеяч. Нябошчык, жывучы між дзвюма сьветавымі войнамі ў Заходняй Беларусі, быў прафэсарам філізофіі ў архідыяцэзіяльнай віленскай духоўнай каталіцкай семінарыі й выкладчыкам рэлігіі для каталікоў у Віленскай Беларускай Гімназіі. У 1939 годзе выміграваў у Задзімчаныя Штаты Амэрыкі і ўвесь час пражываў у Чыкаго. Шырокіны артыкул аб жыцці й дзейнасці сьв. пам. кс. др. Язэпа Рэшэца зьмесьцім у вадным з наступных нумароў нашае газэты.

Паважаныя грамадзяне!

У вадказ на лісты, выдавецтва «Беларускага Песеннага Зборніка», ЗБМ у Клыўлэндзе, паведамляе, што песеньнік выйдзе ў травені, а не як мы паведамлялі раней. Перапіска нотаў, карэкты, пасыла друк — гэта ўсё займае шмат часу ды не адразу пачынаюць рабіць, калі трынясецца, а трэба чакаць на чаргу. Песеньнік будзе абыймаць каля 220 бачынак і будзе падзелены на наступныя раздзелы:

1. Зь гістарычнага мінулага,
2. Рамансы й песні на словы беларускіх паэтаў,
3. Лірычныя народныя песні,
4. Песні лёгкага жанру,
5. Жарты, гульні й скокі.

Амаль усе песні з акампаньямэнтам фартэп'яна. Паколькі песеньнік павялічыўся із 152 бач. да 220 бач. нам нехапіла крыху грошай. Неабходна сабраць патрэбную суму, або выкінуць каля 30 песняў. Выкінуць песняў вельмі шкада, бо яны ўсе прыгожыя й патрэбныя, таму застаецца першае — сабраць патрэбную суму, з чым і зьвяртаемся да нашага паважанага грамадзтва. Яшчэ ёсьць шмат такіх, якія спадзяваліся, што гэтая

Кастусь Каліноўскі...

(Заканчэньне з 2-ой бачыны)

ад інтарэсаў Расеі, робіць з Каліноўскага «зрадніка народу», носьбіта «рэакцыйнага лэзунгу», быццам-бы незалежнай ідэя беларускага нацыянальнага героя сама ў сябе была ўжо рэакцыяй, абавязковым мастом да праданьня Беларусі Польшчы. Прафэсар Лужчыцкі толькі так разумее Каліноўскага й беларускае нацыянальнае пытаньне на агул. Беларусы — «те же русские»: «Асабліва важная тая акалічнасьць, — працягвае ён, — што ўзьеднаньне Беларусі з Расеяй выражала шматвяковыя спадзяваньні і імкненьні працоўных масаў беларускага народу». І далей: «Яно («ўзьеднаньне») аказала дабратворны ўплыў на разьвіцьцё нацыянальнай культуры, дало магчымасьць беларускаму народу далучыцца да перадавой расейскай культуры. Трэба мець на ўвазе роднасьць і блізкасьць расейскага й беларускага народаў. Яшчэ Энгельс указваў, што беларуская мова блізкая да расейскай» (беларускі навуковец паклікаецца на Энгельса ў ацэне беларускай мовы!).

Пак'нем у баку «шматвяковыя спадзяваньні і імкненьні». Яны тут залішнія, хоць-бы і таму, што ўсё-ж існуе БССР. Прафэсар гаворыць пра Кастуса Каліноўскага, а таму, думаем, і гутарка йдзе пра мінулае стагодзьдзе й пра беларускую культуру гэтага стагодзьдзі. Цікава, скуль прафэсар узяў, што беларуская культура разьвівалася ў гэным стагодзьдзі, што гэнату разьвіцьцё дало штуршок «ўзьеднаньне»? Ці прафэсару запраўды няведама, што гэтае разьвіцьцё беларускае культуры нярэдка самы суровы прасьлед праз закрыцьцё школаў, праз выгнаньне роднае мовы із школаў, царквы, урадавых устаноў і з друку, праз русыфікацыю краю. Але-ж, відаць, ведама, бо прафэсар усё-ж прызнаўся, што Кастусь Каліноўскі змагаўся супраць гвалтоўнае русыфікацыі школаў, дамагаўся навучаньня ў родных школах і на роднай мове. Такім чынам культура расейскага народу насаджалася Беларусам гвалтам, а гэта ўжо нярэчыць цывільнасьцю пра «добраахвотнасьць», пра нейкія «добраахвотныя цягі праглынуць перадавое расейскае». Гэта пацвярджае таксама й наяўнасьць супраціву. Прафэсар яго заўважыў у дзейнасьці Каліноўскага, хоць выступленьне апошняга супраць гвалтоўнае русыфікацыі ім было аднесена да бытавых зьяваў, а не да канкрэтных праграмавых патрабаваньняў беларускага нацыянальнага героя.

справа зробіцца й блыз іх ды дасюль ня прыслалі перадплаці. Дык-жа просім усіх прылучыцца да нас, а зробім прыгожую роч, навет, магчыма, найпрыгажэйшую на выдавецкай ніве, бо такога песеньніка мы яшчэ ня мелі.

Мы верым, што наш заклік пачуюць усе й хутка будзем цешыцца з выхаду ў сьвет вялікага «Беларускага Песеннага Зборніка».

Таксама просім купляць выдавецтвы ЗБМ у Клыўлэндзе, чым дапаможыце ў гэтай справе таксама.

Кіраўніцтва ЗБМ ў Клыўлэндзе

Нарэшце Лужчыцкі залічае Кастуса Каліноўскага да сьляпых вучняў і паліральнікаў расейскіх рэвалюцыйных дэмакратаў. І гэта робіцца так, як быццам увесь Запад быў спараліжаваны глыбокім сном, і толькі Расея падавала прызнакі бурлівага палітычна-прасьветнага жыцьця. Каліноўскі запасычыў у расейскіх дэмакратаў усе свае грамадзка-палітычныя ідэі. Ад Гэрцэна ён быццам пераняў тэорыю фэдэралізму, якая зьвязвала самавызначэньне Беларусі й Украіны з пытаньнем перамогі над царызмам, пакідаючы да гэтага часу пытаньне аб самавызначэньні адкрытым. Такім чынам выглядае, што Каліноўскі быццам быў непарадаваў, што ён, аказваецца, і праводзіў у жыцьцё пад час свае палітычнае дзейнасьці на Беларусі. У доказ гэтага прафэсар Лужчыцкі прыводзіць некалькі нацягнутых цытатаў толькі з аднаго дакуманту — з паказаньня Каліноўскага пад час судовага працэсу.

Ведама, было-б вялікай памылкай залічаць Каліноўскага да зацятага шавіністага, які сьлепа адкідаў-бы ўсё расейскае, зьвальваў-бы віну за крыўды, спрычыненыя беларускаму народу, на ўвесь расейскі народ, ня бачыў-бы магчымасьці сужыцьця й супрацоўніцтва з расейскім народам. Гэткім Каліноўскі ня быў, што й пацвярджаюць наступныя словы зь ягонага паказаньня: «... няхай і мне будзе дазволена пацішаць сябе надзеяй, што ўздасца народнае бага. Дай Бог толькі, каб для дасягненьня гэтага патомкі нашы не пралілі лішняй братай крыві». Аднак гэтая вытрымка зусім не пярэчыць прынцыповасьці Каліноўскага ў нацыянальным пытаньні, ня робіць зь яго служку-прарасейца.

Прафэсар Лужчыцкі чамусьці не знайшоў патрэбным зацываць іншыя вытрымкі з паказаньняў Каліноўскага перад сьледчай камісіяй, якія выразна падчыркаваюць ягоную думку ў гэтым пытаньні, а пайменна, што ён, Каліноўскі, «не праціўнік і Расеі, калі яна дора нам жадае, але праціўнік тых нячэсьцяў, якія псягаюць край наш нішчасны, якія пазбаўляюць беларускі народ уласнай гаспадарствавасьці і элемэнтарных умоваў да культурнага разьвіцьця».

Хай нам будзе дазволена зацываць на гэтым месцы вытрымку зь раману «Крывавы Пуп» Усевалада Крестоўскага, зусім няпрыхільнага да беларускае справы расейскага пісьменьніка, сучасніка падзеяў і аднаго з дасьледавальнікаў (сябра ўрадавай сьледчай камісіі) «мяцэжу». Гэтая вытрымка — гэта не паэтычнае асэнсаваньне, яна згодная з гістарычнай праўдай, якую якраз падцвярджаюць і дакуманты. Яна-ж тымчасам найлепш характарызуе Кастуса Каліноўскага, ягоную палітычную сьпеласьць і стойкасьць у нацыянальным пытаньні. Апівсаючы асобку гутаркі м'ж Каліноўскім і ягонымі баёвымі сябрамі ў справе дачыненняў і выкарыстаньня польскага паўстаньня, пісьменьнік прыводзіць наступную рэпліку Каліноўскага: «Ды няўжо-ж ты думаеш, што гэткай бязглуздай мазгаўні, як Варшава можна даручаць будучую долю

Правільная ацэна

У той час, калі вельмі часта заходняя прэса, сьвядома ці не, пускае ваду на савецкі млын, вырабляючы грамадскую апінію ў кірунку жаданым саветамі, вельмі прыемна бачыць, што ёсьць яшчэ тут на Захадзе й такая прэса, якая зусім рэальна й цывяроза падыходзіць да ацэны ня толькі камунізму як такога, але й раскрывае ягоную тактыку й мэтады, а гэтым самым прыносіць вялікую ўслугу грамадзтву, бо інфармуе яго **правільна й аб'ектыўна**.

У дадзеным выпадку маем на ўвазе артыкул К. М. зьмешчаны ў "Neue Zürcher Zeitung" за 25 лютага г. г. Гэта фактычна агляд нядаўна выдадзенай у Нью Ёрку кніжкі М. Сальвадоры «Ліберальная дэмакратыя». З гэтага агляду нас цікавіць ня так зьмест дадзенае кніжкі, як некаторыя ўступныя разважаньні аб камунізьме аўтара агляду, якія ніжэй і зьмяшчаем.

Было-б сьняньня больш такіх цывяроных журналістых, якія, ня прэтэндуючы навет на тытулы экспэртаў савецкіх справаў, як гэта некаторыя «экспэрты» робяць, добра ўсьведамлілі сабе й зразумелі камуністычную рэальнасьць, дык напэўна сьняньня менш было-б непатрэбнай гутаркі й дыскусіі пра нейкае ўяўнае «суіснаваньне», якое ў запраўднасьці для большавікоў — толькі «Траянскі конь».

*

Перш, чым двух чалавек сядзе пры сталае за гульнію, яны павінны із сабой дамовіцца, будуць яны гуляць, прыкла-

ХРОНІКА БЕЛАРУСКАГА ЖЫЦЦЯ НА ЧУЖЫНЕ — ГЭТА ПАКАЗЫНІ НАШАЕ ГРАМАДЗКАЕ ЖЫЦЦЯ. ЗДОЛЬНАСЦІ Й ДАКУМЕНТАВАНЬНЕ НАШАЕ ПРАЦЫ. ТАМУ НЕ ПАВІННА БЫЎ АНІВОДНАЕ ГРАМАДЗКАЕ ПАДЗЕЙ, ЯКА-Б НЯ БЫЛА АДЦЕМЛЕНА Ў БЕЛАРУСКІЙ ПРЭСЕ. ПІШЭЦЕ Ў «БАЅКАУШЧЫНУ»!

Літвы? (чытай Беларусі)? Хай мяне выклінуць, калі я хоць калі-небудзь загджуся на гэта! Як роўны з роўным, як вольны із вольным, гэта бадай, калі ласка! На аснове вольнае фэдэрацыі, але ня інакш! А дазволіць ім тут у нас гаспадарыць ды загадваць — ды ніколі! Літва мусіць быць зусім самастойнай і будзе! Яна, дзякаваць Богу, даволі яшчэ дужая на тое, каб быць зусім незалежнай і ад Масквы і ад Варшавы».

Гэткім быў наш нацыянальны герой. Быў-бы ён іншым, як яго паказвае прафэсар Лужчыцкі, г. зн. толькі рэвалюцыйнарам, але бяспрынцыповым у нацыянальным пытаньні, дык напэўна Масква дазволіла-б напісаць пра яго некалькі дзесяткаў тоўстых працаў, як гэта было напісана пра дзейнасьць Гэрцэна, Дабралюбава, Чарнышэўскага й г. д. Тымчасам Беларусы ня маюць ніводнай манаграфіі пра дзейнасьць Кастуса Каліноўскага, ды навет ніводнага добрага артыкулу. А колькі часу аб Кастусю Каліноўскім забаронена было навет гаварыць?

дам, у шахматы, ці ў карты ды, зразумела, пагадзіцца што да правілаў гульні й іх захоўваньня. Паспрабуе-ж адзін з партнэраў шахматнымі фігурамі гуляць у карты, дык згары такая гульня будзе бязглуздыцай і тады дарэмна яе наагул пачынаць. Падобная-ж справа й пры паважнай гутарцы. Ейныя перадумовы — гэта супольнасьць мовы, паразуменьне што да значаньня ўжываных зваротаў, якімі дыскусія павінна вёсціся.

У найбольш наважальнай духовай спрэчцы нашага стагодзьдзя стаімо мы сьняня перад сытуацыяй, калі адзін праціўнік трымае ў руках карты, а другі хоча шахматнымі фігурамі іграць тую-ж самую ігру.

Шмат людзей у заходнім вольным сьвеце спадзяецца навязаць із камуністымі цясьнейшыя сувязі на базе заходніх паняцьцяў свабоды, даверу й міралюбнасьці. На працягу сорак год ад кастрычніцкай рэвалюцыі Леніна такія людзі яшчэ не заўважылі, што камуністыя іграюць шахматную партыю **сьветавай рэвалюцыі**, мэтай якое — зьнішчэньне вольнага сьвету, а не якіясь часовыя дыпламатычныя выйгрышы. А яшчэ горш тое, што камуністыя зумелі так памалываць свае шахматныя фігуры, што яны для шматлікіх людзей на Захадзе, што глядзяць праз акулэры даверлівасьці й наіўнасьці, здаюцца заходнімі нявіннымі картамі для нявіннае гульні.

Дзеля гэтага ніколі не дастаткова падчыркаваць, што хоць духовыя манэты камуністых і выглядаюць амаль дакладна як заходнія, аднак колькасьць срэбра ў іх зусім іншая. Яны гавораць аб дэмакратыі, а думаюць пры гэтым аб «дэмакратычным цэнтралізьме», гэта значыць аб дыктатуры ленінскага тыпу, якая выключае ўсялякі ўплыў народу на лёс дзяржавы. Яны хваляць сацыяльны дасягненьні народнае дэмакратыі і думаюць пры гэтым аб «прагрэсе» эксплятацый дзяржаваў і для дзяржавы ды аб шчасьці магчы стала выконваць што раз вышэйшыя нормы прадукцыі для канчатковых сацыялістычных мэтаў, не падмыкаючы пры гэтым зароботнай платы. Яны прапануюць урэшце Захаду «суіснаваньне», хаця ў іхным засягу нідзе гэтага не ўдалося ажыццявіць. «Суіснаваньне» Саветаў зь іншымі камуністычнымі дзяржавамі прывяло да бяспрыкладнага выпампоўваньня гэтых апошніх Саветаў. «Суіснаваньне» клясаў у савецкім раі прывяло да бязьмежнай эксплятацый народных масаў камуністычнай «новай клясай», а «суіснаваньне» ўнутры камуністычнае партыі прывяло да сталых чыстак ды ліквідаваньня аднае клікі іншай.

«УСПАМІНЫ»

сэктара Васіля Рагулі
можна набыць пераз
Byelorussian Press Exchange
(Book Store)

249 E. 10 St., New York 9, N. Y. U.S.A.
Цана : 1,50 дол.

П. Залужны

Прыхадзіў тут мужык-вэрабей,
Каршуну ў ногі кланяўся,
На сініцу-цешчу жаліўся.
Не дамовіў ён скаргі свае,
Як пачаўся і трэск і грук.
Успыркнুলі ўсе, зьзякаўшыся,
Разьляцеліся, хто куды здалеў.
Каўка неяк затрымалася,
Ды і гэтая схавалася, —
І вузораў не засталася.
Ды красна бясёда ня вузораў,
А ласкавымі прыгавораў;
Не ядвобнымі абрусамі,
А ласкавымі прымусамі.

На Лявонавай кашулі вышыты галубкі;
Я затое вышывала, што цалуе губкі.

На Сымонавай кашулі вышыты лісточкі;
Я затое вышывала, што цалуе вочкі.

На Супронавай кашулі вышыты падкоўкі
Я затое вышывала, што цалуе броўкі.

Як прыйшла я на ток малаціць —
Ў задуменыні застаялася
Ды зьнянацку расьсьмяялася.
Навет сорама на хатні зірнуць:
Ці ня ўцямілі, хвароба на іх,
А чаго мой тварык сьмяецца,
А чаго маё сэрцайка б'ецца.

Хоць і зорачка — ды не вячэрняя.
І каханачка — ды няверная.
Пакахала — як яхант даравала:
Яхант-камень — сэрцу ён на гараваньнейка.
Прападаю праз каханьнейка.

СТРАЦІМ-ЛЕБЕДЗЬ

Не анёл у трубу уструбіў —
З хмары Бог старому Ною гаварыў:
«Поўна з краем чара гневу майго
На людзкія грахі ды бляшчыннасьці.
Вось надыйдзе часіна сьвора,
Лінуць зь неба залевы бязмерныя
І абмяноць ад броду смуроднага
Ўсю зямлю яны, белы-вольны сьвет».

Пачынаў тут Ной будаваць каўчэг
З таго дзерава ліванскага.
Ушыркі таму каўчэгу — сто лакцёў,
А ўдаўжкі — больш за тысячу.
Ды узяў туды Ной і птух і зьвяроў,
Каб ня зьвёўся іх род зь зямлі.
Ды ня плыў к яму з мора сінга
Страцім-лебедзь — горды, моцны птух.
Яго зьвучай — арліныя,
Яго ўдэхі — сакаліныя;
Пер'е-пер'ечкі бялеюцца
Ды на золку агнявеюцца.
У яго ў крыле — трыста тры пярэ;
Узмахне крылом — быццам бор шуміць,
Узмахне другім — што мяцель гудзіць.

Як учнуць дажджы — пацякла вада,
Затапіла ўсе лугі-лагі,
Усе лугі-лагі, усе ласы-бары;
Уздымаецца вышэй за гор.
Птухі ў небе сталі лётаюць,
Енчаць жаласна, ад нуды крычаць,
Выглядаюць стуль прытулачку.
А па ўсёй зямлі толькі хвалі б'юць,
Толькі хвалі б'юць белай пенаю.
Ды па ім дужы, сьмелы плавае
Страцім-лебедзь — горды, моцны птух.
Узмахне крылом — быццам бор шуміць,
Узмахне другім — як мяцель гудзіць.

І населі тут на лебедзя
Птухі дробныя ўсёй стаяю.
Лебедзь зь сілы выбіваецца,
Птушкі ажна усцьцяюцца.
Дзень ён плавае, другі-трэйці дзень,
На чацьверты стаў прасіць-маліць:
«Вы ўзьляцеце хоць на час які,
Выбіваюся з апошніх сіл.
Дайце вы грудзём, гэі, вальней уздыхнуць!
Дайце вы крылом, гэі, шырэй узмахнуць!»
Не паслухалі птухі лебедзя.
Пацямнела у яго ў вачох,
Крыльце ўрэшце падламалася,
Галава ў вадзю апусцілася.
І пайшоў на дно мора сінга
Страцім-лебедзь — моцны, горды птух.

Ад усіх цяпер нашчадкі ёсьць,
Ды няма адных — Страцімавых.

(Далей будзе)

Зь беларускага жыцця

3 гумару беластоцнай „Нівы“

ДА ўВАГІ НАШЫХ ПРАДСТАЎНІКОЎ І ўСЯГО БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДЗТВА!

Выдавецтва «Бацькаўшчыны» зьніжае на 25% цану ўсіх сваіх выданняў за вынятак «Спадчыны» Я. Купалы ў цвёрдай вокладцы, «Беларускіх казак» у цвёрдай і мяккай вокладцы і «Выбраных твораў» Р. Крушны. У выніку цана ўсіх выданняў наступная:

Янка Купала СПАДЧЫНА

— Выбар паэзіі зь вялікім крытычным артыкулам Ст. Станкевіча. Бало́наў 564. Цана 5.25, 9, або 11 амэр. дала́раў (залежна ад вокладкі і паперы).

Янка Купала ТУТЭЙШЫЯ

— П'еса ў чатырох дзеях з крытычным артыкулам Р. Склота. Бало́наў 83. Цана 1 амэр. дала́р.

Янка Купала РАСЬКІДАНАЕ ГНЯЗДО — Драма ў пяціх актах з крытычным артыкулам Р. Склота. Бало́наў 58+XV. Цана 0.75 амэр. дала́ра.

Якуб Колас

НОВАЯ ЗЯМЛЯ — Паэма зь вялікім крытычным артыкулам Р. Склота. Бало́наў 246+XXXII. Цана 2.25 амэр. дал.

Якуб Колас

СЫМОН МУЗЫКА — Паэма з крытычным артыкулам Р. Склота і А. Бабарэкі. Бало́наў 238. Цана 2.25 амэр. дала́раў.

Якуб Колас

У ПАЛЕСКАЙ ГЛУШЫ — Повесьць. Цана 1.50 амэр. дал.

Андрэй Мрый.

ЗАПІСКІ САМСО́НА САМАСУ́Я — Сатырычная аповесьць з крытычным артыкулам Р. Склота. Бало́наў 88. Цана 0.75 амэр. дала́ра.

Лукаш Калюга

НЯДО́ЛА ЗАБЛО́КІХ — Аповесьць з крытычным артыкулам Р. Склота. Цана 1.10 амэр. дала́раў.

Власт (Вацлаў Ластоўскі) ТВОРЫ

— Аповяданьні. Бало́наў 112. Цана 0.75 амэр. дала́ра.

Юрка Віцбіч

ПЛЫВЕ З-ПАД СВЯТОЕ ГАРЫ НЕ́МАН — Мастацкія нарысы. Цана 0.75 амэр. дала́ра.

Рыгор Крушны

ВЫ́БРАНЫЯ ТВО́РЫ — Вершы. Цана 2 амэр. дала́ры.

ЛЯ ЧУЖЫХ БЕРАГО́У

— Альманах твораў эміграцыйных паэтаў і пісьменьнікаў з уступным артыкулам Ст. Станкевіча. Бало́наў 238. Цана 2, 25 амэр. дала́раў.

БЕЛАРУСЬКІЯ КАЗКІ

Зборнік народных казак і літаратурных твораў з казачнымі матывамі. Бало́наў 215. Цана 3 або 4 дала́ры (залежна ад вокладкі).

Заўвага: У эўрапейскіх краінах, пайменна ў Англіі, Францыі, Вэльсі, Нямеччыне, Італіі, Гішпаніі, а таксама ў Аргенціне, Бразыліі і Аўстраліі выданьні: каштуюць на 20% таней вышэй паддзенае расцэнкі

Выдавецтва «Бацькаўшчына»

10 год таму «Бацькаўшчына» пісала:

...І найбольшая бяда нашых да-сюлешніх «кансалідацыяў», іхная безвыніковасьць ці проста адмоў-насьць была ў тым, што неак ня бачылі людзі таго цела, якім даў-но — адразу-ж на сваім нара-джэньні — сталася слова нашае сакавіковае ідэі. А тымчасам та-кое цела, такое ўцэлаўленьне гэ-тае ідэі і ёсьць ня што іншае, як сама рэспубліка 25 сакавіка — Бе-ларуская Народная Рэспубліка — БНР. Дык і нацыянальная канса-лідацыя сьняня можа быць рэаль-най і вынікавай толькі вакол гэта-га адзінага цела — вакол БНР.

...Адным словам, толькі канса-лідацыя ўсіх суродзічаў добрае волі і ідэі вакол БНР можа быць за-праўды эфэктывным лёзунгам на-шага сьняняшняга і заўтрашняга дня.

№ 6 (9), 29 лютага 1948 г.

У ЛЁНДАНЕ (КАНАДА)

Наглядаючы за дзейнасьцямі новавыб-ранай управы, ды прыпамінаючы такса-ма дзейнасьць былой управы мясцовага аддзелу ЗВК, перадуміў кідаюцца ў во-чы дзьве асобы, якія ня глядзячы на ні-якія перашкоды, пакладаюць усе сілы ды ладную суму собскіх грошай, каб ра-завіць беларускае арганізацыйнае жы-ццё ў нашым аддзеле.

Апошнімі часамі, дзякуючы гэтым асо-бам, наш аддзел навізаў вельмі цеснае супрацоўніцтва з Украінцамі.

На запыт Украінцаў прыняць удзел у адзначэньні 40-ых угодкаў Украінскай Рэвалюцыі, ад нашага аддзелу быў дэ-легаваны сп. Віктар Іваноўскі. У сваёй абшпэрнай прамове на гэтай урачыстас-ці сп. Іваноўскі падчыркнуў неабход-насьць беларуска-украінскага супрацоў-ніцтва. «Сьняня хачу запэўніць вас, — заканчаў прамову, — што там дзе ідзе аб вызвольнае змаганьне нашых наро-даў — мы паруч з вамі!»

На такую-ж урачыстасьць у горадзе Ст. Томас была пасланая дэлегацыя на чале із сп. Міколам Шустам, які й ві-таў Украінцаў ад імя ЗВК і наагул Бе-ларусаў.

18-га лютага сёлета Лёндан наведалі канадзійскія міністры, сярод якіх быў міністар здароўя Галпэні і міністар пра-цы Стар (апошні ўкраінскага паходжань-ня). У наладжанай сустрэчы зь міністра-мі ў Украінскім Клубе ўзяла ўдзел і дэ-легацыя ад нашага аддзелу ЗВК. Ізноў тыя самыя асобы — сп. сп. Шуст і Іва-ноўскі. З прывітальнымі словамі высту-паў сп. Шуст.

Паўстае пытаньне — дзе-ж рэшта сяб-роў аддзелу, асабліва тых, што з вышэй-шай адукацыяй? А ў нас-жа іх тут не-калькі. Не хачу гэтым нікога папракаць, але няхай іхныя сумленьні ім падка-жуць, каб наступнымі разамі й яны бра-лі актыўны ўдзел у розных міжнацыя-нальных імпрэзах ды годна рэпрэзэнта-валі наш аддзел ды наагул Беларусаў.

Брат

Фэльтон

Дыпляматыя пад мікраскопам

Ад Рэд.: У сувязі зь інтэнсыўнай пера-піскай, якая разьвівалася апошнім часам паміж Булганінам і Айзэнгаўэрам, у га-зэце «Нью Ёрк Таймс» зьявіўся нядаўна фэльтон Джэймса Рэстона, які ніжэй і зьмяшчаем у перакладзе, уважаючы, што ён цікавы і для нашых чытачоў.

*

На просьбу групы заклапочаных гра-мадзян «таварыства ў справе выкрысь-ця палітычнай бязглыздыцы» правяло гэтымі днямі адмысловую навуковую сё-сію, у ходзе якой перапіска паміж Бул-ганінам і Айзэнгаўэрам была прапушча-ная праз спецыяльную праўдавыкры-вальную электронную машыну «Унік-вак».

Мадэль «Унікваку» 1958 году мае вы-гляд камбінацыі малалітражнага аўта і музычнага аўтамату. «Уніквак» пера-кладае з аднае мовы ў другую, дэзін-фэкуе й адтварае ў кароткай, яснай і праўдзівай форме шматслоўныя палі-тычныя дакумэнты. Вось, пасля апра-цоўкі «Уніквакам» тэкст звароту стар-шыні савету міністраў Булганіна да прэ-зыдэнта Айзэнгаўэра:

«Вельміпаважаны Спдар Прэзыдэнт! Мікіту й мне здаецца, што Вам трэ-ба было-б у хуткім часе прыехаць да нас, каб яшчэ раз пагутарыць аб спра-вах. Нам хацелася-б, каб Вы адмовіліся ад Вашых ваеннапаветраных базаў на-вокал СССР. Нам хацелася-б, каб Вы вывелі Вашае войска з Эўропы, выйшлі з Блізкага Усходу, прызналі кітайскі ўрад і спынілі гандлёвую вайну. Хіба гэта ня рэзонныя прапановы? Вяз злосьці супраць каго-б там ні было і із сымпатыяй да ўсіх, як казаў Ленін, за-стаюся —

Ададны Вам

М. А. Булганін.

П. С.: Ня прывозьце з сабою Далеса.»

Адказ прэзыдэнта пасля апрацоўкі тым-жа апаратам гучыць гэтак:

«Вельміпаважаны Мікалай Алексан-дравіч!

Дзякую Вам за Ваш шчыры ліст. Я асабіста сумляваюся ці варта нам з Ва-мі яшчэ раз сустракацца для размоваў, але хачу Вам сказаць наступнае: калі Вы пойдзецце дахаты з Усходняй Ня-меччыны і дазволіце нам застацца з на-шымі атамнымі бомбамі ў Заходняй Ня-меччыне, каб сачыць за паводзінамі за-ходніх Нёмцаў, дык, можа, нам запраў-ды варта было-б сустрацца пагутарыць аб справах.

Калі ласка, не клапацецеся аб нашых

«ЎСХОДНЯ-ЭўРАПЭЙСКІ ВЕЧАР» У МЮНХЭНЕ

У сераду 26 лютага, у Вялікай Запі ведамага мюнхэнскага гатэлю «Рэгіна» адбыўся гэтак званы «Ўсходня-эўра-пэйскі вечар», наладжаны Інтэрнацыя-нальным Студэнцкім Клубам.

Колькі словаў аб гэтай арганізацыі. Інтэрнацыянальным студэнцкім клубы ёсьць бадай ува ўсіх унівэрсытэцкіх га-радох Нямечкае Фэдэральнае Рэспублі-кі, дзе студуююць дзсяткі тысяч сту-дэнтаў-чужынцаў з 52 краінаў сьвету. У самым Мюнхэне налічваецца каля дзьвюх з палавінай тысяч студэнтаў-чужынцаў. Зь іх 860 зьяўляюцца дзей-нымі сябрамі Інтэрнацыянальнага Сту-дэнцкага Клубу.

Ужо ўвайшло ў традыцыю мюнхэн-скага Клубу рабіць у канцы зімовага сэмэстру вечары, на якія, акрамя сту-дэнтаў, прыбываюць прадстаўнікі кан-сулятаў розных краінаў, прадстаўнікі нямецкага грамадства з унівэрсытэц-кіх, грамадзкіх і палітычных колаў, і, зразумела, прэса. Звычайна на вечар складаецца мастацкая праграма, дзе прадстаўнікі розных нацыянальнась-цяў дэманструюць сваё мастацтва; па-сьля пачынаюцца агульныя танцы, за-вязваюцца знаёмствы, кантакты. і г. д. Ужо адбыўся цэлы шэраг такіх вечароў — звычайна, паводля геаграфічна-га прынцыпу. Быў ужо паўдзённа-амо-рыканскі вечар, вечары з удзелам прад-стаўнікоў азіяцкіх, афрыканскіх кра-інаў, і г. д.

Гэтым разам кіраўніцтва Клубу зьвяр-нулася да прадстаўнікоў краінаў Усход-няй Эўропы — зразумела, эмігрантаў — з просьбай зарганізаваць прагра-му на чарговы вечар. Трэба адзначыць, што Беларусы бралі дзейны ўдзел як у зарганізаваньні, так і правядзеньні ве-чару, і маюць права ганарыцца ягоны-мі вынікамі. Ня глядзячы на кароткі час дзея арганізацыі — толькі адзін тыдзень! — вечар удаўся вельмі добра. У мастацкай праграме бралі ўдзел Беларусы, Вугорцы, Калмыкі. Паўноч-на-Каўкасы, Паліякі й Расейцы. Бе-ларускія ўдзельнікі выканалі два дуэты

народных песняў («Ці ўсе лугі пако-шаны» і «Антон») і станцавалі «Лявоні-ху». Што выступ быў запраўды на ўз-роўні, гаворыць той факт, што Бела-русы ўзнак прызнаньня атрымалі бу-кет кветак. Калі меркаваць па выказ-ваньнях (і воплесках) публікі, дык най-больш удалымі былі выступы Белару-саў і Вугорцаў.

Пасьля мастацкае часткі, у прыват-ных гутарках і нават інтэрв'ю белару-скія ўдзельнікі знаёмілі чужынцаў роз-ных нацыянальнасьцяў зь Беларусіяй, ейнай мінуўшчынай, і нацыянальна-бызвольнымі імкненьнямі нашага наро-ду. Вынік вечару — вельмі цікавыя й карысныя знаёмствы.

У. П.

ПАДЗЯКА

Эпархіяльная Управа Беларускае Аўта-кефальнае Праваслаўнае Царквы ў Аў-страліі складае шчырую падзяку суродзі-чам і верным хрысьціянам сьв. БАПЦ, якія злажылі сваю ахвяру на ўтрымань-не Яго Высокапрасьвяшчэнства Высока-прасьвяшчэннага Архіяпіскапа Ся-ргея, галавы Свяшчэннага Сабору Япі-скапаў БАПЦ.

Згодна пастановы Эпархіяльнага зье-зду ў 1953 годзе праводзіліся зборы да-брахотных складак на выпэйўспомне-ную мэту. У 1957 годзе былі сабраныя на-ступныя сумы: Паўдзённая Аўстралія (Адэляйда) — 33 фунты 10 шылінгаў, Вікторыя (Мэльбурн) — 26 фунтаў 16 шылінгаў, складкі БНР (Аўстралія) — 43 фунты 10 шылінгаў, ЗША — 22 фунты. Агульная сума — 125 фунтаў 16 шылін-гаў.

Скарбнік БАПЦ у Аўстраліі зьвяртае-ца з заклікам да ўсіх нашых веруючых суродзічаў далучыцца сумленна да на-шых ахвярадаўцаў і зьбольшыць нашую скромную ахвяру на пражыцьцё свайму Архіпастыру.

Адчынеце свае скарбы душы й яна вам скажа, што наша сьвятая Царква й ейны Слуга павінны жыць няроўні з цэрквамі інных народаў.

З Хрыстовай любоўю —

Пратаерый М. Шчурко

тых народаў у дачыненні да Савецка-га Саюзу. Чаму Вы не даіце ім матчы-масьці рабіць так, як яны жадаюць, як мы гэта часам робім у Паўдзёнай Амэ-рыцы?

Шчыра Ваш

Двайт Айзэнгаўэр.

Зноў Булганін да Айзэнгаўэра: «Вельміпаважаны Спдар Прэзыдэнт! Мы не разумеем адзін аднаго, бо Вы выходзіце з таго прыпушчэньня, быц-цам-бы тое, што я гавару Вам, запраўды ськіраванае да Вас. Нічога падобнага! Мае словы ў васьноўным звернуты да людзей усёго сьвету, якія думаць самі ня ўмеюць, а чытаць нічога ня чытаюць, апрача газэтных загалоўкаў.

Тым ня менш, Мікіта ўсё яшчэ думае, што Вам было-б карысна заехаць сюды і пагутарыць зь ім, а тое, што хочацца Мікіту, хочацца і мне (Аб гэтай справе мне хацелася-б як-небудзь асабіста па-гутарыць зь Вамі). Вось-жа, калі Вы па-ехалі ў Парыж на канфэрэнцыю, Вы запэўнівалі, што Вы з гэтымі справамі лепш даіце раду, чымся Фостар. Зусім тое-самае гавару і я. Давайце сустра-немся і пагутарым.

Шчыра Ваш

М. А. Булганін.

І нарэшце яшчэ адзін ліст Айзэнгаў-эра да Булганіна:

«Глыбокапаважаны Мікалай Аляк-сандравіч!

Не зразумейце мяне памылкова. Я люблю размову. Я таксама люблю гу-тарыць аб размовах. Цяжасьці пачы-наюцца, калі чарга даходзіць да спра-вы. Таму я ня выключна магчымасьці сустрэчы на высокім узроўні, хоць, бя-зумоўна, нам трэба быць асыярожнымі, і таму я такое магчымасьці і ня ўключаю.

Мне здаецца, што нашым урадам трэ-ба было-б вывучыць гэтыя пытаньні на дзейным узроўні, перад тым як дасяг-нуць найвышэйшага, ці надзейнага ўзроўню. Асьцярожнасьць перш за ўсё! Ці думалі Вы калі-небудзь, Мікалай Аляксандравіч, да чаго прывяло-б да-сягненьне пагадненьня? Што-б Вы мелі рабіць без гэтай перапіскі, якая займае так шмат часу? А як Мікіта справіўся-б із сваімі сельскагаспадарскімі й жыль-лёвымі пытаньнямі, калі-б ён ня мог звальваць усё на Фостэра Далеса? Усё гэта трэба старанна ўважаць.

Шчыра Ваш

Двайт Айзэнгаўэр

П. С.: Няўжо Мікіта запраўды перайшоў на сухі рэжым?»

Гэтак выглядае перапіска паміж дэу-ма дзяржаўнымі дзеячамі пасля апра-цоўкі яе апаратам «Уніквак».

(Нью Ёрк Таймс)

«ЁСЬЦЬ БЕЛАРУСЬКІЯ КНІЖКІ»

На адным із сходаў працаўнікоў ась-веты й культуры ў Бельску, загадчыца гарадзкой бібліятэкі скардзілася, што ў бібліятэцы ёсьць шмат беларускіх кніжак, але ніхто іх ня чытае.

— Што вы кажаце, ёсьць у бібліятэ-цы беларускія кніжкі? — запытаў адзін з настаўнікаў.

— Прыду, абавязкова прыду да вас. Ну і прыйшоў.

— Глядзёце, зложаныя ўсе полкі, — паказала рукую бібліятэкарша.

— А якіх пісьменьнікаў беларускіх найбольш кніжак маеце. — запытаў настаўнік.

— Зараз вам прачытаю: — Кацюбін-скі, Франко, Ажаеў, Трэнеў, Маякоўскі, Дастаеўскі, Федзін...

— Ну, добра, але падайце мне хоць аднаго беларускага пісьменьніка.

— А хіба-ж гэта не беларускія? ...

М. Х.

ЯК ЛЕПШ

Сабраліся грамадзяне нацыянальных

мяншшых пражываючых у Польшчы і

пыталі адны другіх, хто яны.

Сябра летуцкага таварыства кажа:

— Я Летувіс.

Сябра чэскага таварыства кажа:

— Я Чэх.

Сябра украінскага таварыства кажа:

— Я Украінец.

Сябра расейскага таварыства кажа:

— Я Беларус, але палкоўкі расейскай

культура вышэй беларускай, лічу сябе

Расейцам.

Сябра жыдоўскага таварыства нічога

не адказаў.

Калі прыйшла чарга на Беларуса, той

пачухаў патыліцу і кажа:

— А скажэце, калі ласка, як будзе

лепш?

УВАГА!

ГАДАВІКІ «БАЦЬКАЎШЧЫНЫ»

З Адміністрацыі «Бацькаўшчыны» можна выпісаць поўныя гадавікі «Баць-каўшчыны» (ня перапаленыя) за на-ступныя гады:

1953, 1954, 1955, 1956, 1957.

Цана аднаго гадавіка разам зь пера-сылкай 5 амэрыканскіх дала́раў або іх-ная раўнаватарасьць у мясцовай валюце.

Дзеля таго, што ўспомненых камплетаў Рэдакцыя мае вельмі абмежаваную ко-лькасць, жадаючым іх атрымаць радзім сьляшацца з выпіскай.

НАШЫЯ ПРАДСТАЎНІЦТВЫ

АНГЕЛЬШЧЫНА:

Mr. Aleksander Laszuk, 97 Moore Park Rd, London, S. W. 6.

АРГЕНТЫНА:

Asociacion Bielorusa en la Argentina, Calle Coronel Sayos 2877, Valentin Alsina, p-cia Buenos Aires.

АўСТРАЛІЯ:

Mr. A. Vasilenia, 39 Edwin St. Croydon, N. S. W.
Mr. A. Moroz, 109 Morrison Rd, Midland Junction, Western Australia.
Mr. M. Palashuk, 14 Steel St, Spotswood-Melbourne, Vic.

БРАЗЫЛІЯ:

C. Cimafiejczyk, Prasa 76, Tiridentos, Curitiba — Paraná.

ЗАДЗІНОЧАНЫЯ ШТАТЫ:

Mr. L. Bielenis, 2042 W. St. Paul Ave, Chicago 47, Illinois.
Mr. B. Danilovich, 303 Howard St., New Brunswick, N. J.
Mr. Ul. Duniec, 814 Brayton Ave, Cleveland 13, Ohio.

КАНАДА:

Mrs. N. Akula, 57 Riverdale Ave. Toronto, Ont.

НОВАЯ ЗЭЛАНДЫЯ:

Mr. Marian Karaniewski, 88 Hercu-les Drivey, Roxburg — Hydro.

ФРАНЦЫЯ:

Mr. V. Mickievič, 47, Bd de Bezons Sartrouville (S. et O.).
Mr. M. W. Kastelan, 2, Rue Galvani Roubaix (Nord).



Беларускі тыднёвік палітыкі, культуры

і грамадзкага жыцця.

Выдавец: Уладзімер Бортнік

РЭДАГУЕ КАЛЭГІЯ